

REEDICIÓ DE LES OBRES DE LA NARRADORA I PERIODISTA

Les pàtries de Montserrat Roig

M. ISABEL PIJOAN I PICAS

Quan es compleixen 10 anys de la mort de Montserrat Roig han aparegut, a manera d'homenatge, una sèrie de reedicions de les seves obres més importants

Digues que m'estimes encara que sigui mentida". Amb aquesta frase que Sterling Hayden (Johnny Guitar) li diu a Joan Crawford –perquè ella li demana–, ens endinsem en les "pàtries de Montserrat Roig", referides per l'autora a *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* (1991), fascinant llibre de proses literàries esdevingut un autèntic mapa de la seva geografia íntima, redescoberta ara amb la reedició, per part d'Edicions 62, de diverses obres seves (*El temps de les cireres*, 1977; *L'hora violeta*, 1980; *El cant de la joventut*, 1989, i la ja esmentada *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*), amb motiu del desè aniversari de la seva mort, que coincideix amb el d'una altra gran escriptora, amb qui la unia una forta amistat, M. Aurèlia Capmany, tal com es reflecteix a *De veu a veu: M. Aurèlia Capmany - Montserrat Roig* (recull d'entrevistes mútues, contes i narracions de totes dues procedents de diversos llibres, seleccionats per una molt bona narradora, Carme Riera, i recopilats en una publicació de Cercle de Lectors per homenatjar-les després d'aquests deu anys d'absència, sempre tan present).

EL PLAER DEL CÀSTIC

Les agudes notes de *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* són reflexions esparses sobre la realitat proteica de l'existència humana com a inspiradora del "plaer solitari d'escriure", més enllà del "vici compartit de llegir", que li fa copsar el nom de les coses però

Montserrat Roig i, en segon terme, Miquel Porter Moix, durant un dinar que va tenir lloc l'any 1980

també la fa gaudir de l'encís de la vida diària, oferta en espectacle de si mateixa i captada per la "mirada bònica" de l'autora, que no pot dissimular el goig que sent per retrobar, amb "els ulls de la ment", el fil d'Ariadna que l'allunyi del Minotaure, personal i intransferible, de les seves pors. Ara bé, la literatura també esdevé, a casa nostra, un càstig –dolç?– per al creador, obligat, durant anys, a alliberar les paraules de la presó i a salvar el català, llengua oprimida "d'una pobra, bruta, trista, dissortada pàtria".

Les tres primeres novel·les de Montserrat Roig, *Ramona adéu* (1972), *El temps de les cireres* i *L'hora violeta*, teixeixen una

nissaga al voltant de les famílies Claret i Miralpeix configuradora d'un autèntic microcosmos curull de personatges –alguns dels quals salten d'una obra a l'altra– que aprenen a viure amb esforç una existència dura i difícil, molt sovint sense esperança ni futur, en una època de trist record.

Aquest aprenentatge de la vida es configura míticament, a *El temps de les cireres* i a *L'hora violeta*, com un viatge iniciàtic per la quotidianitat fins a assolir un esdevenidor, que es projecta, al llarg de l'obra, com a fita necessària per fruit de la pròpia identitat personal. En canvi, el recull de contes *El cant de la joventut* (1989) ens incita a aferrissar-nos a un etern pre-

sent, egoista i diabòlic, per no perdre'ns en un retorn als orígens que ens encararia amb la mort.

El temps de les cireres (premi Sant Jordi 1976) pinta el retrat, realitzat amb pinzellades de pulcre estil impressionista, de la família Miralpeix, entestada a trobar sentit a la seva vida, enmig de la buida foscor d'hivern del franquisme, i desitjosa d'una guspira de plenitud besllumada en el paradís futur de la felicitat, evocat com a època d'eclosió primaveral de les cireres cantades pel poeta de la Commune francesa J.B. Clément o per Josep Carner com a símbol del paradís perdut de la infantesa.

El retorn a Barcelona de Natàlia Miralpeix, després de dotze anys d'haver viscut a França i Anglaterra, pocs dies després de l'execució de Puig Antich, serveix com a *leitmotiv* per oferir-nos una fèrria crònica de la dictadura, caracteritzada per la repressió i la manca d'un pensament polític i ideològic, trets que cuegen fins a l'agonia dels seus darrers moments. Així, en un continu fil narratiu semblat de *flash-backs*, que ens situen en un temps molt reculats respecte al present de la protagonista, com per exemple els anys previs a la Guerra Civil, l'autora ens va dibuixant l'eix vertebrador de la trajectòria vital de la nissaga Miralpeix, des de la generació de l'avi Joan, sorrut i despòtic, fins a la del besnét Màrius –nom en record del

gran poeta Màrius Torres–, bo i passant per la del pare, Joan, bojament enamorat de la seva dona, Judit Fléchier, tendra i delicada, obsessivament trasbalsada per la mort de la seva amiga Kati; la tia Patrícia, casada sense amor amb el poeta Esteve Miràngels però secretament enamorada de Gonçal Rodés; la tia Paquita, "que morí com un tomàquet", i acabant en la dels néts, és a dir, en ells mateixos: Natàlia, poruga i inestable en el sentiment; Lluís, egoista i triomfador, i Pere, dissortadament mort als cinc anys.

AL LLARC D'UNA SETMANA

Estructurada en cinc parts i escrita en la tercera persona de la narradora omniscient, l'acció d'*El temps de les cireres* passa en una setmana, la del retorn de Natàlia, i mescla l'actualitat d'aquest esdeveniment amb el passat de les vides de diversos personatges que s'arrosseguen, sense esma, per la Barcelona de principis dels anys setanta, en un món de caòtica desolació provocada per l'aguda crisi de valors humans de l'època franquista. Només un clímax altament desesperat permet a la Natàlia, ombra fugissera d'ella mateixa, empaitada per una por irracional que la consumeix, a prendre consciència de la seva responsabilitat com a filla i afrontar el desenllaç final de la novel·la amb tota la lucidesa i serenitat de dona madura.

Montserrat Roig va cultivar la narrativa i l'assaig